

KDO SI VYMYSLĚL DIVADLO

Nepřehánějme. Tolik otázek nemáme. Ale vždyť i K. Čukovskij, který dal tento název jedné kapitole ve své jedinečné knížce *Od dvou do pěti* (Ot dvouch do pjati), sbíral dětské otázky několik desítek let.

Svoje nadšení obrovskými intelektuálními a tvůrčími schopnostmi dětí Čukovskij stavěl proti „šosáckému zdravému rozumu“, „odvěké rabské neúctě“ k dítěti. Bojoval s nimi celý život. Tyto postoje jsou totiž neuvěřitelně, mimofádně životaschopné. Nebyl to snadný zápas, protože „dát průchod své úctě k dítěti znamenalo přivolat na sebe opovržení veřejnosti“.

Není to jednoduché ani dnes. Není přece náhoda, že právě dnes byl vytvořen Sovětský dětský fond, fond na ochranu dětí. Mimo jiné i před duchovním zchudnutím. Nebudeme-li myšlenku služby dětem chápat jako jakési abstraktní dogma, ale pokusíme-li se jí naplnit, dát jí konkrétní, živý obsah, čeká nás spousta práce. Například v divadle pro děti. Vždyť „rabskou neúctou“ k dítěti je sou-

časné divadlo pro děti prosáklé skrz naskrz.

Už dávno jsem při setkáních s dětmi ve věku sedmi osmi let dlouho prosila, aby mi po zhlédnutí divadelního představení kladly otázky. Děti ve stáří devět až čtrnáct let jsem se navíc ptala (na besedách i v dopisech), co by se chtěli dozvědět o divadle. Je čas vyvodit některé předběžné závěry. Pochopit smysl dětských dotazů znamenalo nejen dostat živou a konkrétní představu o současném dětském divákoví, ale i setkat se tvářmi v tvář s divadelním publikem roku 2000, jsou to přece jeho dotazy, co máme před sebou.

Všchno začíná otázkou „proč“.
Skoro po každém představení mají děti spoustu dotazů. Jejich aktivity je podněcována naléhavou potřebou pochopit: proč král je! na tak dlouhém koni? Proč Kočičin ženich se objevil jen jednou? Proč bylo moře znečistěno ručníky s ba-

Zapojení dětí v Borno vě inscenaci ZPÍVĚJE KLAUNE (foto Josef Ptáček)

CO SI MYSLÍ O LOUTKOVÉM DIVADLE NUKLEÁRNÍ DĚTI

■ Je ještě v silách prostých loutek „nukleární děti“ vyprovokovat ke snění? Je pro ně loutkové divadlo stále tím, čím bylo pro nás — starší, staré a nejstarší? Je loutkářský kumšt těžištěm dětské zábavy i v posledních letech dodýchávajícího, podmračeného, nevrleho, znučeného, omrzlého, marnivého, nadutého XX. století? Mezi návštěvníky — převážně profesionálních — loutkových divadel jsou občas organizovány ankety typu „líbí se ti — nelíbí se ti — co by sis přál“. Jejich bilance však jen vypovídají o „zájmu zájemců“, neposkytují obraz obecného vztahu nejmáslovější populace k dané umělecké disciplíně. Proto jsme se vydali do jedné — náhodně vybrané — jihočeské základní školky a zaklepali tam na dveře třídy osidlené šestáky. S vědomím paní učitelky se pak — ještě ne dvanáctiletí — potenciální návštěvníci nejrozumnějších pimplrovtých tytářů, ochotní a bez jakéhokoli předchozí přípravy, rozepsali na téma „Co si myslím o loutkovém divadle“. Všechny „slohy“ jsme si odvezli, pročtali a z každého pro vás vybrali typickou úzkáku. Snad v těch úpímných autentických mincích naleznete víc než důvod k úsměvu...

„Když jsem byla malá, tak jsem měla loutky a loutkové divadlo moc ráda. Ani jsem nemohla dospát, když jsem měla do loutkového divadla jít, a také jsem kvůli tomu vyřizela nezlobit. Jednou jsem viděla loutkové divadlo za výkladní skříní. Tak mě ohromilo, že jsem si prokusla prst. Tatínko to viděl, tak mi ho o vánočních koupil jako Ježíška...“

„Můj vztah k loutkovému divadlu je kladný, protože rodiče mě sesřanice se tomuto oboru věnují. Jezdí po světě a okouzlují obecenstvo. Je to jejich povolání. Vystupují v souboru, který se

nazývá *Drak*. Viděla jsem jejich představení a vždy byla očarovaná...“

„Loutkové divadlo jsem měla odmalička ráda. Pokoušela jsem se ho hrát už ve školce. Dnes chodím do loutkářského kroužku, kde každý týden hráme pohádky pro děti z mateřské školy. Mám k loutkovému divadlu hluboký vztah, proto bych ho chtěla v budoucnosti studovat na vysoké škole. Doufám, že se mi to podaří...“

„Na loutkové divadlo jsem se velmi ráda dívala, když jsem chodila do školky. Občas za námi přicházeli loutkáři. Nejdříve se vždycky objevil Kašpárek, který pohádku uváděl. Vždycky jsme se nasměli, když upadl. Ale nyní už chodím do 6. tř. a Kašpárek, který by upadl, by mi bylo líto. Nejdříve se dívám na pohádky zamílované, jako *Pyšná princezna*, ale ty v loutkovém divadle nehrají, jen v televizi, což je škoda značného rozsahu...“

„Loutky jsou krásné a loutková představení také, ale ty hry... Někdy je to jako pro mrtvé. Nevím, proč musí být loutky jen *Ježibaba* a *Princezna*, vždyť ty nejsou. Ale inatání jsou a bojují o svůj práva, tak by se to mělo hrát...“

„Loutky, které jsem na světě viděl, byly všechny velmi moderní a také hry jsou jen o princeznách a čertech nebo tautových bytostech, co neexistují. Nevím, proč by nemohlo být nějaké představení třeba o našem soudruhovi školníkovi. Myslím, že by bylo velmi užitečné a malé děti by se také bály...“

„Myslím, že je více spisovatelů knížek než loutkových divadel. To je škoda, protože loutkové divadlo je také velké umění. Náš největší loutkář byl národní principál Matěj Kopecký. I loutková divadla by měla být pravdivá. Když už lžou lidé, měly by být pramadluoné alespoň loutky, protože jim se nemůže nic stát...“

„Mám dobrý vztah k tomuto pimplratovému divadlu. I když se mi stalo, že jsem přišel k pokladě a slušně požádal o vstupenku do přední řady. Neochotná pokladní zamračeně odvětila: Mám jen zadní řady, ty jsou pánovi máto vhod? A pak se prstem klovala do čela jako pitomá. Jelikož toto představení na-

aneb STO TISÍC „PROČ“

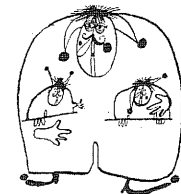
revními vzory? Proč je kour-domovník oblečen jako princ? Proč jemelja „na štěstí přikázání“ plní přání carovo? — atd.

Pro dětského diváka je důležitý nejen děj sám, ale i smysl všeho, co vidí.

Dotazy jsou výsledkem pozorování a počáteční porovnávání. Otázky vyvolává ani ne tak sama scénická stylizace, jako její účel za konkrétní scénických podmínek. Přitom je především zaznamenáváno všechno, nečekané, nové, výrazné. Dětské vnímání se vyznačuje vyhraněným smyslem pro „pravdu“.

Dětské vědomí pracuje neustále ve snaze proniknout do svérázného jevištního světa, odhalit jeho tajemství: z čeho udělali oheň? Jak to, že se na scéně při představení objeví děšť? Jak se Baba-Jaga znesla do výšky? A jak udělali vítr? Dítě je „nehnávný badatel“ nejen ve životě, ale i v divadle.

Když se ptá „proč“ a „jak“, snaží se v divadle pochopit podstatu Divadla. Můžeme — stejně jako Čukovskij — jen

žasnout nad „záračnou aktivitou dětského vědomí“ v této rané etapě lidské existence a v počátcích komunikace s divadlem.

Kromě otázek týkajících se konkrétního představení se děti ptají i na divadlo jako takové. V sedmi nebo osmi letech se přitom ještě nedokážou odpoutat od toho, co právě viděly: Jak vzniklo představení? Kolik času mu věnovali herci? Jak na něm pracovali?

Takto se projevují první pokusy proniknout do toho, co je jen v životě, ale i v divadle. Když se ptá „proč“ a „jak“, snaží se v divadle pochopit podstatu Divadla. Můžeme — stejně jako Čukovskij — jen

„proč“ a „jak“ objevují i otázky nového typu — „kdy“ a „kdo“. Kdo si vymyslel divadlo? A proč se divadlo jmenuje divadlo? Jak dlouho existuje? Kdy si ho lidé vymysleli? Jak vzniklo? V kterém roce se začala dávat divadelní představení?

Čukovskij skvěle dokázal, že v úvahách o počátcích všeho existujícího, o prvopočátku, o tom úplně-úplně prvním se zračí „obrovská práce na osvojení duchovního dědictví dospělých“, s níž dítě začíná velice brzo. Otázky týkající se divadla procházejí i touto fází již v raných etapách duchovního zrání. Dítě se zamýšlí nad zdroji divadelního umění — kdy a k čemu lidé vymysleli divadlo. O něco později se ptá na dějiny konkrétních divadel: Jak vzniklo Malé divadlo? Kolik let je Ústřednímu dětskému divadlu (CDT)? Jak vznikalo? Kdy bylo postaveno Velké divadlo?

Přibývá otázek zaměřených na herecké umění, které je vnímáno jako komplikovaný proces. Jak pracují interpreti rolí? Mají trému, když vycházejí na jeviště? Je těžké vžit

se do role? Jak si dokážou zapamatovat tak rozsáhlý text? Jak se cvičí? Existují v divadle zlí lidé?

Svět divadla láká tušeným tajemným procesem tvorby role — představení — umění.

Neustává ani zájem o scénografickou podobu divadla. Jak se dělají dekorace? Chtěl bych vědět, jak je to a ono v divadle zařízeno.

Postupně se vyhraňuje zájem o dramatický text. Co je to divadelní hra? Jaké jsou hry? Jak se píše taková hra?

Jsou i otázky vyjadřující nepochopení a rozpaky. Proč jsou divadelní programy tak nezajímavé? Proč není možné po skončení představení projít se po divadle — člověk si ani nestaví prohlídnout fotografie herců, a už ho vyhánějí? Proč je málo představení pro děti? Proč jsou představení, kterým děti nerozumějí? Proč jsou nudná představení?

Podobné otázky opakují už nejedna generace diváků. Existují zřejmě obecné dětské otázky (se svou dynamikou podle stáří) odrážející sám fakt za-

táče Československá televize, přišel v prostředku nějaký pán, všechno přerušil a začal křičet: Tak, teď si natočíme smích. Pohádka byla pěkná, ale směl se jen on...“

„Loutkové divadlo mám ráda. Opravil bych na loutkách provázky, které mě při koukání na loutkové představení zneružují. Nejdříve mám loutková zvířátka. Škoda, že je o nich tak málo her. Někdy jsou inteligentnější než lidé...“

„Loutkové divadlo není ničím zvláštním, jenom tím, že na jevišti jsou místo herců dřevěné podobizny ooběšené prodávky a vatou. Loutkové divadlo má omezenou možnost prostředí a nejde s dobou, protože nesleduje současnou techniku...“

„Ne, že by se mi loutkové divadlo nelíbilo, ale mám radši jiné pohádky v televizi, kde je vidět celá krajina. Jediné loutky, které se mi líbí, jsou: *Spejbl*, *Hurvínek* a *Kašpárek*...“

„Na loutky se dívám jen v televizi, protože tam se okolí kolem nich nepřeháná jako v divadle. Ráda se dívám na *Spejbla* a *Hurvínka* z Plzně, protože mají smysl pro humor a vytvářejí příjemné prostředí. Zlobí však obdivuji *Máničku*, co za ni mluví *Helena Stáňová*. Když jsem byl ještě mladý, tak jsem jednou řekl, že bych s ní chtěl chodit...“

„Hrát loutkové divadlo je velmi prospěšné...“

„Loutkářství je velmi těžký divadelní obor. Lidé dluží před přednostnou pohádkám jilmovým nebo hraným. Věřím, že tyto pohádky jsou dokonalejší než loutkové, ale přesto se loutkářství velmi těžký divadelní obor, ale zdatičky z představení jsou nádherné...“

„Loutky v divadle i v televizi mají své výhody i nevýhody. Třeba práce v divadle mají tu nevýhodu, že lidé, co sedí vzadu, na ně moc nevidí, ale v televizi většinou ano. Ovšem to záleží na kvalitě přijímače...“

„Když byly naše maminky a babičky mladé, neřídily se na televizi jako my, ale zabavovaly se loutkovým divadlem. Na loutkovém divadle se mi líbí to, že *Fezdák* vyjadřuje v loutce život. Když si prohlížím loutku, připadá mi, jako by se na mne

dívala živými očima a říkala: *Lenko, Lenko, já jsem ze dřeva, a přece chytřejší než ty...“*

„Zahrát loutkové divadlo je velmi obtížné. Ten, kdo to opravdu umí, je mistr s velkým 'M'. Záležet také, jak jsou loutky vyrobené. Hajdáláček by se nelíbily nikomu, i kdyby je ovládal ten nejlepší loutkář. Ani lidé, kteří nemají pochopení, by toto umění neměli odsuzovat. Vždyť je to tak krásné, když se pohybuje obyčejné dřevě...“

„Některé loutky se mi líbí a některé zase ne. Navštívil jsem mnoho loutkových divadel a stále se snažím o loutkách dozvědět něco zajímavého. Také jsem navštívil loutkové muzeum, kde byla vystavena nejstarší zachovalá loutka ze 16. století. Plánuji se znovu podívat do *Divadla Spejbla* a *Hurvínka*, které se mi líbí ze všech nejvíce...“

„O loutkovém divadle si myslím hodně. Největší loutkář byl *Josef Skupa*. Měl fantazii a humor. Už v mládí si hrával s loutkami. Přiznám se, že já také. Největší směla byla, když *Josef Skupa* zemřel. Když zemře takový slavný loutkář, je to mnohem horší, než když zemře například nějaký vladař. Už ho nikdo nenahradí, i když *Miloš Kirschner* je také šlo jedna...“

„Mám velmi ráda loutky. Nejvíce se mi líbí *Hurvínek*, *Spejbl*, *Mánička* a jejich pes *Žeryk*. Pro moji velkou lásku k těmto loutkám mě maminka přihlásila na zájezd na představení do *Divadla Spejbla* a *Hurvínka* do Prahy. Lístky jsem měla skoro do poslední řady, ale vůbec mi to nevadilo. U vchodu byla malá vstavačka fotografji ze začátku loutek i z jejich současnosti. I když jsem pak moc neviděla, bylo to krásné...“

„Když jsem byla malá, působil na mne loutky jako živé osoby. Ted se už změnilo. Již vím, že za loutky mluví lidé a jejich pohyb zajišťují loutkáři, a mrtví mě, že to vím, že nic není pohádka. Stýská se mi po tom, když jsem to nevěděla...“

„Když jsem chodila ještě do mateřské školky, měla jsem maňákové divadlo a tatínek mi s ním hrál hru na zdraví. Bratr mi ho už dávno rozseká, ale ty maňáky mám dodnes. Říkám jim rukavničky a se třemi chodím spát. Jeden se jmenuje *Zdravíčko*, druhý *Doktor Bořto* a třetí *Babička* (poslední slovo několikrát přeškrtnuto — pozn. red.)...“

ujatého přístupu k divadlu a zájmu o ně.

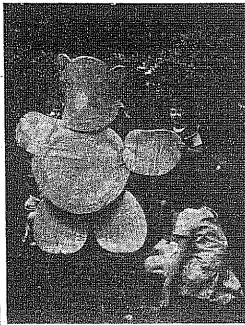
Teď si povíme, jaký vliv má na formu otázek doba. Nesmíme zapomenout, že máme co dělat s televizní generací, vyrůstající za podmínek nedostatečného styku s živým uměním.

Mnoho dětí tráví dnes několik let u televize (už od stáří dvou nebo tří let) a do divadla se dostanou až v deseti dvanácti (pokud vůbec).

Takové opožděné epizodické setkání vyvolává otázky docela jiného typu. V dětské duši odumírají, ještě než se stačí narodit, všechna ta „proč“, zužuje se okruhy otázek „kdy“ a „kdo“. Do popředí vystupují otázky „nač“ a „k čemu“.

Nač je v divadle přestávka? K čemu jsou programy? K čemu se po začátku představení zhasíná svělo a zavírají dveře? Nač je uvádění jmen v programech?

Tuto nevinnou zvědavost desetiletých, kteří se nedokáží hned vpravit do zvyklostí divadelního rituálu, přímo torpédují otázky dětí z pátých a šestých tříd. K čemu je divadlo? Co dává lidem? Proč nemůže kino nahradit divadlo? Proč je třeba chodit do divadla, když to stojí tolik času? A co to vůbec je, to divadlo? Koho víc přitahuje? Proč je

Z letního tábora ÚDPM F (foto Luděk Richter)

v divadle všechno složitější než v kině? Může si někdo oblibit divadlo?

Cítíte ten rozdíl? Tito jednácti- a dvanáctiletí, kteří se nesetkali s divadlem v dětství, neprošli období svých „proč“ a „jak“, přeskočili celou jednu etapu seznamování s uměním, jsou naladěni agresivně. Jsou praktičtí, mají málo času. Většina z nich už nemá na divadlo kdy. Jejich otázky jsou výrazem otevřené nedůvěry k

divadlu, nevěry v nutnost jeho existence.

Nápadná je metamorfóza jedné otázky. „K čemu je v divadle bufet?“, ptalo se dítě vycházející z představy o divadle jako ideálním ztělesnění Krásky. „Proč je v divadle v bufetu fronta?“, ptá se žák páté třídy, a to už je otázka týkající se kultury služeb. A konečně žák deváté třídy má po představení Fausta jedinou otázku: „Proč je k čertu v bufetu tak malý výběr? Nemohl jsem si nic pořádného dát.“

Blesko mi hlavou, že je to možná tentýž chlapec, kterému nikdo neodpověděl na otázku, proč je v divadle, v tomto království Krásky, bufet? Je to docela dobře možné.

Když se totiž na otázky dlouho a tvrdosíjně neodpovídá, deformace jsou nevyhnutelné. A to je dvojnásob smutné, protože na tom máme svůj vlastní podíl.

Jak snadné bylo odpovědět na otázku, kdo si vymyslel divadlo. Ale zkuste teď vysvětlit adolescentovi, k čemu vůbec je divadlo, když už je přesvědčen, že „divadlo není k ničemu“.

Tady už musíme vyvracet stereotyp, jehož odolnost je nezměrná.

Cítíte, jak se z divadla vy-

trácejí děti? Kdo z nich se ještě později do divadla vrátí? Odborníci tvrdí, že odumírání „odpadávání“ dětských zájmů [a otázek] a dozrávání nových je dlouhodobý proces. Přechodná etapa se vyznačuje kolísavým, neustálým zájmem. Vzhledem k divadlu se takové období u dětí nepodařilo zjistit.

Kdo kdy odpovídal na divadelní otázky dětí? Škola? Ta to neumí. A ani nemá zájem. Není na to čas. Dětské divadlo? Ale vždyť dokonce ani pro divadelní pedagogy není dětský divák zajímavým partnerem pro dialog. Jak repertoár, tak i pedagogické působení se zaměřuje především na žáky posledních tříd, na mládež.

„Odvěká, rabská“ neucta k dítěti dnes převažuje.

Neustále si stěžujeme... Lidé nechodí do divadla, hledají zejí prázdnou. Hledáme

• „Vždycky jsem si myslela, že ze všeho nejkrásnější jsou květiny, hlavně červené pivoňky a srdíčka. Pak jsem jednou jela s tatínkem do Prahy a náhodou jsme se zašli podívat na výstavu italských loutek. Něco tak krásného jsem ještě neviděla. I když mám květiny pořád ráda, mám teď loutky radši víc...“

• „Jsou různé druhy loutek. Některé se ovládají povážky, jiné zase tyčkami zespono nebo prsty. Někdy s nimi chodí po jevišti i herci, jako by vodili lidi po obrně. Jednou jsme na takovém představení byli s bratrem. Já jsem si z něho odnesl hodně poučeného, ale Martin koukal jen na jednu holku, co na jevišti honila pichřelci, a z představení si domů nic poučeného nepřinesl...“

• „Když jsem byl malý, pokoušel jsem se vyrábět také loutky, ale nikdy se mi moc nepovedlo, jediné tlustý hrošík, který hýbal nožkami. Dodnes ale hraje se sestrou tzv. divadlo špuntové. Toto divadlo se opravdu povedlo a hlavně, když hraje své představení sestra, máme z toho oba dva radost...“

• „Ke každým vánocům mi děda vyřeže jednu loutku. Už jich mám devět. Každá měří asi 45 centimetrů. Nejhezčí je Kašpárek a král, který hýbe ušima a na nose má bradavici. Děda je řezbář a každé loutce udělá obličej, aby se někomu podobal. Kdybyste věděla, souduzko učitelko, komu se podobá árak, tak byste se hrozně smála. Má sedm hlav a každá se podobá někomu jinému...“

• „Když jsem byla jednou u babičky na prázdninách, přijeli tam herci s loutkami. Měli takový směšný vozeček a táhl ho živý kůň. Byli to studenti. Jen zastavili, začali uvádět, že bude divadlo. To neměli říkat, protože k nim totiž přilít hned esenbák. Ten jeden herec obdivl: Ale soudruhu, my na to máme papíry, a ukázal mu ty papíry. Ten esenbák zase odešel a bylo divadlo strašně nááááherný, a protože na něj byly papíry, díval se na něj i ten esenbák se suými dětičkami...“

• „Ve škole jsme si vyprávěli, že jeden pán, jmenuje se Josef Merhout, ale už nevim odkud je, má největší sbírku loutkových divadel a loutkových herců. Tu sbírku může každé dítě vidět a ten pán jim s tou sbírkou ještě hraje divadlo, úplně zadarmo.

Kdybych do toho mohla mluvit, dala bych tomu pánovi Rád dětského úsměvu, jako se dává v novinách. V našem městě se zadarmo nesmíme podávat ani na VC...“

• „Loutkové divadlo, to je ta nejkrásnější dětská hra, která vůbec je. Měly bychom ho chránit, jako naši přírodu, nebo se také jednou může stát, že už nebude. Tak to tedy ne...“

Připravil/náš

O OPTIMISMU A VYTRVALOSTI

■ O optimismu falešném (papírovém) pomlčím. Ale optimismus lidí nadšených mám ráda vždycky, protože je nakažlivý. Už dlouho nám v redakci ležel příspěvek, který teď může posloužit jako důkaz. Pedagožka Krasnodarského, pak Udmurtského a teď Archangelského loutkového divadla v něm barvitě líčí, jak bohatě se vyplácí, když si někdo dá opravdu práci, aby děti získal pro divadlo.

V době svého tvůrčího vzestupu organizovalo Krasnodarské divadlo pravidelně týden „Divadlo a děti“. Jeden z nich končil pohádkovým průvodem v čele se zaměstnanci divadla — od šatnářek v operetních kloboucích a pláštích až po ředitelku s královskou korunou a „hermelínem“. Následující už byl náročnější — měl ukázat vznik inscenace. První den probíhal pod heslem „Jsme dramatikové“, další dny se děti staly režiséry, výtvarníky atd. První den vymýšlely pohádku s danými tradičními postavami (baba Jaga, Ivánuška, vlk...), „Do hry se zapojil celý Krasnodar. Děti psaly v trolejbusech, v obchodech, na lavicích v parku, ve škole a přestávkách (i při vyučování), ve středisku, na dvořku.“ Z mozaiky nejlepších nápadů vznikla pohádka, ve které nebylo ani slovo od dospělých. Jejich 57 autorů se představilo spolu s pracovníky divadla v televizním

rozřešení záhady měst bez divadla. A toto jsou zdroje a anatomie tohoto procesu. Svého času K. S. Stanislavskij psal, že se o divadle truduje legenda — prý je toto umění přímým sportovním a přirozené a není k tomu zapotřebí žádných znalostí.

Je nejvyšší čas rozpomenout se na tato slova. Protože otázky týkající se divadla mají ten nejužší vztah nejen k procesu navazování kontaktu s divadlem, ale i k divadelní výchově v širokém smyslu slova. Není vůbec náhoda, že do programu estetické výchovy dětí v Argentině je zařazena exkurze do divadla Colón. Od dětství se divadlo stává součástí povědomí jako ztělesnění ideálu Krásky a Kultury.

Kolik asi ještě uplyne let, než se desetiletí Moskvan dozví, „proč na střeše Velkého divadla stojí pomník s vozem a čtyřspřežím koni“?

Už dávno veld práci s dětmi v jednom povelém divadle známá herečka Helena Machulská. Je přesvědčena, že pokud chceme, aby nám vyrostla mravně a kulturně vyspělá generace, musíme k tomu přispět vlastním dílem.

„Mateřinka“ POVÍDÁNÍ O PALEČKOVÍ v režii M. Matějíčka (foto Josef Ptáček)

A jaké bylo překvapení spisovatele A. N. Arbužova, když vyslechl po představení hry Můj úbohý Marat diskusl, již se zúčastnil třináctiletí a čtrnáctiletí z města Coventry. Ukázalo se, že od šesti let tyto děti žijí v kontaktu s divadlem.

V celém světě se stále aktivněji prosazuje myšlenka, že uvažovat o příštích osudech člověka bez dětí není možné. A nikdo nemá tak bezprostřední zájem na výchově diváka jako lidé od umění.

Do školy našli cestu skladatel D. Kabalevskij, výtvarník B. Nemenskij.

A co lidé od divadla — kde jsou?

„Štěstí pracovat pro děti“, o němž se tak často rozepisují pracovníci dětských divadel. Se už dávno stalo obyčejnou frází

„proč na střeše Velkého divadla stojí pomník s vozem a čtyřspřežím koni“? Už dávno veld práci s dětmi v jednom povelém divadle známá herečka Helena Machulská. Je přesvědčena, že pokud chceme, aby nám vyrostla mravně a kulturně vyspělá generace, musíme k tomu přispět vlastním dílem.

/A. MICHAJLOVÁ/

{Ze sovětského časopisu Teatr r. 1989 přeložila Ludmila Lešská}

pořadu. Pohádku pak herci četli před každým představením divákům a u školách učitelům a rodičům...

V Udmurtském divadle měli zase Pokoj pohádek s kapesním divadlem. „Když přišel divák dlouho před začátkem, nemusel se nudit! Tady máš princeznu, kamarád dostane čeritka Feđu a maminka chuligána Josifa — a hraje! — A jak se Pokoj hodil, když rodiče přivedli batolata na představení pro mládež! Kdyby prostě vyměnili listky, odešli by s fevem — ale takhle — stačí pohlédnout v Pokoj pohádek a loučme se jako přátelé.“

Pro mladší školáky „hodiny fantazie“ a „hodiny divadla“ pro starší, besedy s rodiči, vedoucími kroužků, setkání s různými zajímavými lidmi, sobotní večerní schůzky našeho kroužku divadelních recenzentů — to všechno bylo v útulném Pokoji pohádek neobyčejně příjemné, nezapomenutelné, opravdu pohádkové...“

Není divu, že po takových zkušenostech založila Marina Melnickaja v Archangelském divadle rovnou klub. „Divadlu je 54 let a TOLKU jsou teprve 2 roky. Ale v TOLKU je více než 400 dětí a rodičů. Zpočátku bylo rodičů strašně málo. Tříd bylo deset (prvních, druhých a třetích) z různých škol města a deset učitelů, kteří chtěli stejně jako my, pracovníci divadla, aby se máli a velcí setkávali častěji a lépe. Kde jinde by se to měli naučit než v divadle!“

Některé lidi si prostě přidělavají práci. Ale je to dobře, pokud vědí proč. „Nehleď na to, že jsme byli na rodičovských schůzkách všech deseti tříd, na první schůzce klubu bylo dětí čtyřikrát víc než rodičů. (...) Představení i beseda, kterou divadlo k prvnímu setkání připravilo, se ovšem líbily. Podružně přišlo dospělých mnohem víc. Objevili se i tatínkové...“

* * *

V dopisech, které nám chodí do redakce, občas dostáváme zprávy o akcích LŠU. Nezbude vždycky místo na jejich zveřejnění, ale vždycky nás potěší. Zvlášť když se v nich dočteme o spolupráci mezi jednotlivými obory. Nejde jen o výsledky,

kteřé taková spolupráce přinese (vzpomeňme si na zapojení malých muzikantů v inscenaci Milady Mašatové Stojí hruška v širém poli) — ještě více jde o výchovný dopad takové zkušenosti:

ZAHÁJENÍ VÝSTAVY LŠU VE SVĚTLĚ NAD SÁZAVOU KRABICOVÝ BUDULÍNEK A TŘI PRASÁTKA

Budulínka a pohádka o třech prasátkách připravovala na LŠU ve Světle nad Sázavou skupina dětí pod vedením učitelky I. Mělkotové do zajímavého tvaru.

Do krabice vika se vešla tři prasátka, u Budulínka byla také scénka v krabicovém podání a na stole prostředě utvářené symbolické barvou (les — zelená, doupe — hnědá, světlíčka — bílá). Hrálo se na třech stolech při školní výstavě výtvarného oboru na konci školního roku 88/89. Loutky z trubiček papíru, krabice a odstřížky, domalované dětmi, působily velmi přiznivě a hříčky, kterými se představitel literární dramatiky obor, byly rodiči i dětmi přijaty s potleskem a radostí, že se mohli těžit jak dramatického, tak i výtvarného oddělení ukázat se suými loutkami na veřejnosti. Představení a výstava proběhly ve dnech 9.—10. června 1989 v sále Dělnického domu ve Světle nad Sázavou. Po zahájení výstavy se i děti z řad diváků seznámily se stínovou loutkou a jejím nesnadným ovládním [menší improvizovaná cvičení podle magnetofonu na paravánu stínového divadla — školního inventáře].

Na příští červen ve Světle plánují učitelé společnou výstavu a LDO program na téma Člověk, jeho vztahy a chování. Namítají větší figurín, kresbě a maleb se budou týkat nejen naší současnosti, ale i historie.

MILOSLAV PEČINKA, akad. malíř, Jihlava

Malí diváci rostou rychle. Jak je vidět, k optimismu i pesimismu se najde důvod dost (taky jak kde), ale to není podstatné. Záleží na dospělých, aby důvody k optimismu rozhlovovali.

/Připravila EVA KROUŠOVÁ/